

Broedresultaten van 2025 Boerenzwaluwen op Manege Zonneveld

Niels Zonneveld

Manege Zonneveld ten zuiden van het Baarns Bos (Google Earth 2026)

Boerenzwaluw in het weiland naast de manege
8 augustus 2023 | Niels Zonneveld

Dit is het eerste jaar dat ik op Manege Zonneveld in Baarn actief heb gezocht naar alle nesten van Boerenzwaluwen en deze ook allemaal heb gecontroleerd. Voorgaande jaren had ik wel een idee van het aantal paartjes, maar exacte aantallen waren niet bekend. Hetzelfde geldt voor de broedresultaten. Dit jaar ben ik elke week de nesten langsgegaan om van een afstand (tijdens nestbouw) of van dichtbij (tijdens ei- of jongenfase) de paartjes en hun nesten in de gaten te houden.

Tijdens elk bezoek schreef ik de waarnemingen van de nesten op. Op deze manier had ik een goed beeld van alle nesten en de leeftijden van de nestjongen. Elk nest heeft een nummer gekregen om het overzichtelijk te houden. Broedende vogels lijken niet verstoord door een nestcontrole.

Goed gezocht

Dit jaar zijn er 15 nesten gevonden. Dat is meer dan vorige jaren en dat is ook logisch, omdat dit het eerste jaar is dat er echt goed is gezocht.

2022 = 6 nesten (schatting)

2023 = 8 nesten (schatting)

2024 = 10 nesten (schatting)

2025 = 15 nesten (0-meting)

De nesten zijn van minimaal elf paartjes.

Dit zijn geen vijftien paartjes omdat Boerenzwaluwen voor een tweede of derde legsel soms een nieuw nest maken. Dit zou bijvoorbeeld een manier zijn om van eventuele parasieten af te komen of om deze juist te voorkomen. Hier heb ik een mooi voorbeeld van verderop in dit verslag.

Resultaten 2025

In totaal zijn er 22 legsels geweest waarvan er 15 succesvol waren en 7 zijn mislukt. Van alle broedpogingen is er 68% succesvol geweest (er is sprake van een succesvol legsel als ten minste één jong uitvliegt).

Tien paartjes hadden een succesvol eerste legsel, slechts vijf paartjes hadden een succesvol tweede legsel.

Een succesvol derde legsel was er niet, hier is ook geen poging toe gedaan.

In totaal waren er 65 nestjongen, waarvan er 45 van zijn uitgevlogen. De eerste nestjongen zijn op 18 juni uitgevlogen, de laatste pas op 2 september. Het gemiddeld aantal eieren per nest was 4, het gemiddeld aantal nestjongen was 3.

Ringen

Ik heb geprobeerd om alle nestjongen te ringen. Dit bleek best lastig en koste meer tijd dan verwacht. Het timen van het ringen kwam heel precies, dit kan namelijk alleen wanneer de nestjongen tussen de 5 en 15 dagen oud zijn. Na dag 15 is de kans op vervroegd uitvliegen

Aantal nesten	Aantal legsels	Aantal succesvol	Aantal mislukt
15	22	15	7

Gemiddeld aantal eieren per nest	Gemiddeld aantal nestjongen per nest	Totaal aantal nestjongen	Aantal uitgevlogen
4	3	65	45

Totaal aantal nestjongen	Aantal geringd	Uitgevlogen zonder ring
65	43	9

Boerenzwaluwen in het weiland naast de manege. Het foerageergebied van de broedparen, 8 augustus 2023 | Niels Zonneveld

erg groot. Ik heb 43 Boerenzwaluwen geringd. Negen zijn er uitgevlogen zonder ring (deze heb ik helaas gemist). De overige dertien zijn helaas voordat ik kon ringen doodgegaan (door predatie en vallen nest).

De nestjongen haalde ik allemaal tegelijk uit het nest en stopte ik in een emmer. Hierna zijn ze een voor een geringd, gemeten en gewogen. Binnen de kortste keren zaten ze weer gezellig in het nest. De oudervogels alarmeren tijdens het meenemen van de jongen, maar beginnen na het terugzetten direct weer met voeren. Boerenzwaluwen zijn hierin gelukkig redelijk gemakkelijk en zeker tijdens de jongenfase niet snel verstoord.

Parasieten

Toen ik nest 1 wilde gaan ringen en ik de kuikens uit het nest haalde, zaten mijn handen ineens helemaal onder de bloedluizen. Het nest zat ook helemaal vol met wel honderden bloedluizen

(kleine rode luizen). Hier is helaas weinig tegen te doen, dus ik heb de kuikens na het ringen weer teruggezet in het nest. Ze zijn gelukkig uitgevlogen, dus ik ga ervan uit dat dit nest ondanks de bloedluizen succesvol is geweest. Ik heb dit nest in de gaten gehouden voor een tweede legsel, maar het bleef aardig stil. Tot ik ineens een paar meter verderop op een goed verstopte plek een nieuw nest zag, met eitjes! Op deze plek was telkens maar één paartje, dus het is erg waarschijnlijk dat dit hetzelfde paartje is dat een nieuw nest heeft gemaakt om van de parasieten af te komen. Ook dit nest is succesvol geweest.

Nest 2 was het eerste nest dat ik heb geringd en hier was gelijk iets geks mee aan de hand. Toen ik de nestjongen uit het nest haalde, zag ik dat er een luisvlieg over de zwaluw liep. Deze heb ik in een buisje gestopt om te bewaren. Tijdens het ringen van de jongen voelde ik iets anders geks, er zaten maden op

de zwaluwen! Op de drie jongen zaten wel 10 maden. Ook deze heb ik eraf gehaald en bewaard in een buisje. De jongen zagen er wel gezond uit en ik hebze na het ringen weer teruggezet. De parasieten zijn opgehaald door Daan Drukker, entomoloog bij EIS Kenniscentrum Insecten. Hij heeft de maden uitgekweekt en heel even leek het erop dat het om een nieuwe soort voor Nederland zou gaan. Het was namelijk nog niet bekend dat er een specifieke vliegsoort eitjes legde op Boerenzwaluwen. Met veel geluk is er een larve verpopt tot vlieg en kon deze op naam gebracht worden. Het is een bromvlieg gespecialiseerd op vogels (bird blowfly) met de volgende naam: *Protocalliphora azurea* (hieronder de foto's). Deze bromvliegen leggen eitjes op de kuikens en de maden voeden zich met kuikenbloed. Erg interessant, maar wel vervelend voor de kleine zwaluwtjes. De luisvlieg is ook op soort gebracht

De boerenzwaluwluisvlieg, iets groter dan een volwassen teek, 7 juni 2025 | Daan Drukker

De bird blowfly, 7 juni 2025
Daan Drukker

De maden die op de zwaluwkuikens zaten. Deze zijn opgekweekt en op naam gebracht 7 juni 2025 | Niels Zonneveld

Voorbeeld van een nestje dat al jaren wordt gebruikt en waar steeds bovenop wordt gebouwd, 7 juni 2025 | Niels Zonneveld

Nest gebouwd in opgehangen nestkast, 1 september 2025 | Niels Zonneveld

Vijf kuikens van ongeveer 12 dagen oud tijdens het ringen. Zijn uit het nest gehaald en in een emmer geplaatst om een voor een te ringen. 11 juni 2025 | Niels Zonneveld

Voorbeeld van nestje met kuikens van ongeveer zeven dagen oud, 29 mei 2025 | Niels Zonneveld

door Daan en dit bleek om de boerenzwaluwluivsvlieg (*Ornithomya biloba*) te gaan. Ook een parasiet die soortspecifiek is. Gelukkig hebben de nestjongen het overleefd. Dit is het enige nest waarbij ik deze bromvliegervlarven en luivsvliegen heb gevonden.

Predatoren

Boerderijkatten hebben een aantal niet vliegvlugge nestjongen gepakt. Ik heb één ring, maar ook enkele resten (bestaande uit veren met bloedspoor) teruggevonden.

Er zijn twee nesten gepredeerd. Hier vond ik ineens een leeg nest met resten van jonge zwaluwen op de grond. Ik verdenk hierbij een marter of een uil, maar ik zal het nooit zeker weten. Voor de predatie van deze nesten verdenk ik de boerderijkatten niet, die komen er namelijk nooit bij.

Andere uitdagingen

Het paartje van nest 3 zat vanaf mei al op dezelfde plek, maar zonder nest. Ze zijn pas in juli begonnen met de nestbouw, dit kwam waarschijnlijk door de droogte, waardoor ze geen geschikt nestmateriaal konden vinden. Het treurige hieraan

is dat toen er eindelijk eitjes in het afgemaakte nest lagen, dit naar beneden is gevallen en het paartje het maar heeft opgegeven.

Een ander paartje (nest 4) had een nest gemaakt op de bedrading van een ventilator in de stal. Dit was geen ideale plek en dit nest is met oude jongen (18 dagen, een paar dagen voor het uitvliegen) gevallen doordat het nest zeiknat was geworden. Ik heb snel een bakje hoog opgehangen en de jongen erin gezet. De ouders begonnen gelijk met voeren, maar de val en het natte nest zijn voor drie van de vier fataal geweest. Voor het tweede legsel zijn de volwassen zwaluwen op precies dezelfde plek gaan bouwen. Anderhalve week lang hebben ze geprobeerd om het nest te bouwen en telkens viel het uit elkaar. Ik had toevallig van iemand van de Vogelwerkgroep een aantal nestkasten gekregen en deze heb ik precies op de plek van het oude nest opgehangen. Binnen de kortste keren zat er een nest in het houten kastje. De nestjongen van dit nest kon ik door vakantie niet ringen, maar zijn uiteindelijk allemaal uitgevlogen. De nestjongen zaten na terugkomst van de vakantie nog op het

nest, maar ik heb ze in verband met verstoring (want al achttien dagen oud) niet van het nest gehaald. Er zijn dit jaar vier nesten gevallen en dit waren allemaal nieuw gebouwde nesten. Er worden ook nesten van voorgaande jaren gebruikt en daar waren geen problemen mee. Ik denk dat het komt doordat er veel nat zand (uit de manege) is gebruikt voor de nestbouw in plaats van klei of leem, dat veel steviger is. Ik zit eraan te denken om deze winter meer nestkasten of plankjes op te hangen of ergens op het erf klei/leem aan te bieden om het vallen van de nesten te voorkomen. Ik weet niet waar ze voorgaande jaren het nestmateriaal vandaan hebben gehaald, dus hier wil ik komend broedseizoen beter op letten.

Informatie over ringen nestjongen boerenzwaluw komt van:
Van den Brink, B. (2006).

Leeftijdkaart Boerenzwaluw. Geraadpleegd op 11 december 2025, van https://stats.sovon.nl/static/publicaties/leeftijdkaart_Boerenzwaluw.pdf.